

Yttrande

2026-01-13

Diarienummer: 25AFN198

Handläggare:

Per Åsbrink
026-17 73 42
per.asbrink@gavle.se

Nämnd:

Arbetsmarknads- och
funktionsrättsnämnd

Yttrande på: Remiss av Ds 2025:26 Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget.

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet gav den 5 april 2024 dåvarande kammarrättslagmannen, numera justitierådet, Mikael Westberg i uppdrag att biträda departementet med att lämna förslag om ett administrativt sanktionssystem och förslag om bidragsspärr.

Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är stor. Enligt regeringen uppskattas 15–20 miljarder betalas ut felaktigt från välfärdssystemen årligen. Försäkringskassan hanterar ersättningen till enskilda arbetssökande som tar del av arbetsmarknadspolitiska program, det vill säga aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning. Arbetslöshetsförsäkringen hanteras av arbetslöshetskassorna och syftar till att ge arbetslösa ekonomiskt stöd under omställning mellan arbeten. Uppskattningsvis återbetalades 13 procent av de totala felaktiga utbetalningarna 2024.

Syftet med förslagen om administrativa sanktionsavgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen är att minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och motverka bidragsbrott

Utredningen lämnar följande förslag:

Administrativa sanktionsavgifter: Det föreslås att det ska införas sanktionsavgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna ska kunna fatta beslut om sanktionsavgift när en enskild har orsakat att ersättning eller stöd har lämnats felaktigt. Beslut om sanktionsavgift ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

a) Begränsning av anmälningsskyldigheten enligt bidragsbrottslagen. Anmälan om misstanke om brott ska göras endast om det kan misstänkas att ett grovt bidragsbrott har begåtts, eller om det finns särskilda skäl. Därmed säkerställs att en överträdelse antingen möts av ett straffrättsligt ansvar eller en sanktionsavgift.

b) Åtgärder för att förhindra dubbla förfaranden. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna får inte aktualisera en sanktionsavgift om överträdelsen är föremål för en brottsutredning eller överträdelse omfattas av ett väckt åtal, ett strafföreläggande eller ett beslut om åtalsunderlåtelse.

c) Möjlighet för åklagare att yrka administrativ sanktionsavgift i mål om bidragsbrott. I ett fall där domstolen ogillar ett åtal för bidragsbrott kan det alltså finnas förutsättningar för en sanktionsavgift. Åklagaren kan komma att föra talan om sanktionsavgift även i ett mål om bidragsbrott som gäller överträdelser i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten eller i arbetslöshetsförsäkringen.

d) Bestämmelser om sekretess. Det föreslås att det ska införas nya bestämmelser om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) till skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som förekommer i sådana ärenden.

Ett beslut om sanktionsavgift ska inte få grundas på något som ligger längre bakåt i tiden än fem år.

Konsekvenserna för kommunerna: Beslut om sanktionsavgift kan innebära att något fler enskilda kan komma att ansöka om ekonomiskt bistånd från kommunerna jämfört idag.

Konsekvenser för företag: Företag som får stöd till subventionerade anställningar kan få en sanktionsavgift om förutsättningarna för det är uppfyllda. Förslagen kan komma att innebära förbättrade konkurrensvillkor genom att verka avskräckande för oseriösa arbetsgivare.

Det lämnas inte något förslag om bidragsspärr. Eftersom myndigheter och arbetslöshetskassorna redan idag kan stänga av enskilda från vissa ersättningar.

Yttrande

Välfärd Gävle ställer sig positiv till utredningens förslag, men med vissa synpunkter.

Förslag om sanktionsavgift bygger på ett strikt ansvar. Det innebär att en enskild kan få en sanktionsavgift även om denne inte har varit medveten om en överträdelse eller har varit oaktsam. Myndigheten har även bevisbördan för att den har orsakat den felaktiga utbetalningen. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna har därför ett stort ansvar för att enskilda inte oavsiktligt lämnar oriktiga uppgifter, eller underlåter att anmäla ändrade förhållanden. Myndigheterna och arbetslöshetskassorna måste också vara beredda att lämna hjälp och service utifrån den enskildes individuella behov.

Välfärd Gävle anser det problematiskt att en omedveten överträdelse av en enskild kan leda till en betydande sanktionsavgift. Det är än mer problematiskt om den omedvetna överträdelsen har sin grund i bristande hjälp och service från myndigheterna eller arbetslöshetskassorna. Välfärd Gävle förutsätter att gemensamma föreskrifter för myndigheter och arbetslöshetskassorna upprättas i syfte att säkerställa likvärdigheten i beslut om sanktionsavgifter.

En sanktionsavgift förutsätter ett beslut om återbetalning. Sanktionsavgiften är som utgångspunkt 25 procent av det återkrävda beloppet. Därutöver föreslås ett minimi- respektive ett maximibelopp för sanktionsavgiften. En sanktionsavgift ska sättas ned helt eller delvis om det är oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Det är inte uteslutet att en person som har låg betalningsförmåga får en sanktionsavgift. Det innebär att ett beslut om sanktionsavgift, som påförs en enskild som inte kan betala, kan leda till att den enskilde blir skuldsatt.

Välfärd Gävle anser att en nivå på 25 procent sanktionsavgift, av det återkrävda beloppet, är alltför högt för en enskild. Särskilt för de personer som genom omedvetet agerande erhållit en felaktig utbetalning. Flertalet av de personer som är aktuella inom olika arbetsmarknadsåtgärder har en låg betalningsförmåga och riskerar att bli kraftigt skuldsatta. Om återbetalningsbeloppet berör en överträdelse som omfattar en längre tidsperiod kan sanktionsavgiften bli betydande. En skuldsättning som kan bli kontraproduktiv i den enskildes väg mot en fast plats på arbetsmarknaden och ett ekonomiskt oberoende.

Magnus Höjjer
Sektorchef
Sektor Velfärd

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden har ålagts yttra sig över Ds 2025:26. Remissyttrande hanteras av Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden vid sammanträdet 2026 02 25. Utredare Per Åsbrink har varit ansvarig handläggare i ärendet. I den slutliga handläggningen har även verksamhetschef Avdelning, individ, familj och arbete Göran Herdin, deltagit.